

Barnið í glas-klokkuni

Orð og mynd
Dagny Joensen

Ein smádrongur situr og eygleiðir læran.

Teir eru staddir við strondina í Danmark. Lærarin gongur frá dreinginum oman móti sjóarmálanum. Tá lærarin kemur aftur til dreingin sigur hesin: »Hvussu var tað at bliva litið?

Hetta dømi tók Kjeld Hansen, skúlastjóri á Sofieskúlanum í Danmark, fram, tá hann á tíð-indafundi skuldi mynda fyri okkum, hvussu veruleikin hjá psykotiskum brekaða barninum myndar seg.

Kjeld Hansen er í Føroyum eftir innbjóðing frá felagnum Sinnisbata, og skal halda fyrilestrar fyri foreldrum og avvarandi at psykotiskum børnum.

Sofieskúlin í Danmark er kendur fyri sitt granskingararbeiði innan psykotisk brekaði børn. M.a. er tað eisini uppgáva hjá Kjeld Hansen at greiða frá, hvat av nýggjum teir eru komnir fram á í Danmark, seinastu árin.

Kjeld Hansen: — Fyri bert fáum árum síðan var tað altavgerandi, at peda-

gogar tóku sær av børnum við psykotiskum breki, og at alt sum pedagogar søgdu, var góðtikið, uttan at foreldrini á nakran hátt sluppu fram at siga hugsan teirra.

Nú er broyting komin í, tí vit hava viðingið, at tað ikki ber til at menna eitt psykotisk barn á skúlanum, um tað ikki samstundis verður gjørt nakað fyri heimini, har børnini búgva.

Við psykotiskum børnum er tað soleiðis, at tey hava tørfert við at skilja veruleika og óveruleika frá hvørjum øðrum.

— Vit plaga at taka til, at tað kann myndast á tann hátt, at psykotiska barnið er inni í eini glas-klokku, har vit kunnu eygleiða tað, men ikki koma í samband við tað kortini.

— Barnið hevur lyndi til at halda øllum ávirkanum frá umheiminum aftur, tí tað er ov bangið at taka móti frá øðrum.

Av tí at tað psykotiska barnið í verumáta sýnist brekað, so verður tað ofta sammett við evnaveik børn, og tí oftani koyrt í

henda bólkin, har tað ikki verður gjørt virkið á slíkan hátt, sum er neyðugt, um júst psykotiska barnið skal mennast og trivast við teimum persónligu eiginleikum, sum einstaka barnið hevur.

Á Sofieskúlanum eru bert psykotisk brekað børn, sum eru 37 í tali í aldursbólkinum frá trý—18 ára gomul. Skúlin er lutvist kostskúli, har børnini búgva og virka, men eisini eru umlætt-ingarpláss og skuli fyri børnum, sum eru heima-búgvandi.

Á skúlanum eru børnini bytt upp í 11 bólkar, og er ein lærari til trý børn.

Umframt hetta so hoyra trý kollektiv til skúlan, har fyrrverandi næmingar á Sofieskúlanum búgva.

Hesi eru vorðin so nógv ment í barnaárunum, at tey hava møguleika at virka í samfelagnum, eftir teimum fyriskriftum, sum psykotiska brek teirra nú einaferð loyvir, sigur Kjeld Hansen.

Savnað í eind

— Aður var tað rættur hugsunnarháttur, at psykotisk børn skuldu savnast saman í eind við øðrum børnum.

Roynt var at koyra børnini í vanligan fólka-skúla, men hóast vit ikki kunnu siga, at brekaðu børnini vóru orsök til at skúlagongdin ikki eydnadist eins væl fyri øll børnini, so vóru tekin um, at júst brekaða barnið fekk skyldina fyri, at tað ikki gekst so væl í hond hjá lærarunum.

Dømi kann verða, at ein vanligur smádrongur ikki kláraði seg so væl í skúlanum, sum foreldrini høvdu ætlað. Tá var so lætt at seta niður á brekaða barnið at tað tók ov nógv tíð frá lærarans síðu.

Skapa rammu

— Tí er niðurstøðan av royndum okkara, at vit skulu skapa rammurnar um psykotiska barnið, so tað verður til fyrirum fyri tann einstaka og eyðkenni tess.

At enda myndaði Kjeld Hansen nýskipanina innan arbeiðið við psykotiskum børnum soleiðis:

— Um vit hava eina skiftirammu, so hava vit lyndi til at skifta myndina út, fyri at fáa nakað nýtt at siggja, sum situr til rammuna.

I hesum føri, tá talan er um psykotisk børn, so vil eg halda, at tað er rættast at skifta rammuna út, so onnur kann setast istaðin, sum situr til myndina.

Uppgávan er at geva brekaða barninum møguleika at mennast á tí stöði, har barnið er, og ikki at seta ávísar fyriskriftir fyri tað, sum samfelagsliga sýnist rættast fyri hesi børn.

— Við psykotiskum børnum er tað soleiðis, at tað ikki kann ávirka at virka á vanligan hátt, men skal hava stuðul og hjálp framhaldandi í livinum, segði Kjeld Hansen at enda.

Hesin málteigurin er tann fyrsti síðan í summar. Ætlanin er at hava málteigin aftur í blaðnum hvønn leygardag.

Fyrirpartin Seinrapartin

Hesi bæði orðini, sum eru yvirskrift vóru so vanlig bæði í talu og skrift. Nú hoyra vit so mang-an fólk siga í fyrimiddag, í eftirmiddag.

Bæði í fyrimiddag og í eftirmiddag eru komin úr donsku — í formiddags, om formiddagen, í eftirmiddags, om eftermiddagen. Hesa donsku ávirkanina eiga vit at fáa burtur úr máli okkara.

Vit siga fyri middag og eftir middag; hási orðini tvey og tvey verða nevnd fyrisetingarlið. Orðini fyri og eftir eru fyrisetingarorð; middag er styr-ingin.

Fyri middag og eftir middag verða skrivað í tveimum orðum, og vit eiga eisini at siga tey í tveimum orðum.

Hvønn dag hoyra vit um fyrrapartslog og seinrapartslog, soleiðis eiga vit eisini at siga.

Vit hava hoyrt soleiðis sagt: Eg sat í eftir-middag í gjár og hugsaði um hetta.

Maðurin skuldi heldur havt sagt: Eg sat seinrapartin í gjár og hugsaði um hetta.

Hvussu mangan hoyra vit ikki fólk siga: Eg komi í eftirmiddag. Vit skulu heldur siga: Eg komi aftur seinrapartin.

Vit eiga ongantið at siga ella skriva í fyrimiddag ella í eftirmiddag; men vit skulu siga: fyri middag, fyrrapartin, eftir middag, seinrapartin, hvør ið lotan er, vit tala um.

Sv. T.

Kjeld Hansen, skúlaleiðari: — Tað er umráðandi fyri psykotisk brekað børn, at tey hava tryggar umstøður, so møguleiki er fyri at menna børnini á rættan hátt

Lesið um ítrótt í sosialinum